

Tímids gestos d'obertura de Corea del Nord

En una regió en ràpida evolució, hi ha una cosa que s'ha mantingut constant: l'absoluta indiferència que mostra la mafiosa dinastia que governa Corea del Nord pel benestar de les persones corrents. És per això que comencen a aparèixer senyals de reformes de liberalització a Corea del Nord.

Reformes encara és una paraula tabú a Corea del Nord. Però sembla que amb unes noves mesures a les zones rurals es permetrà que les persones cultivin per al mercat més que per a l'Estat. Això representa un abandonament tàcit de les cooperatives estatals en favor de l'agricultura familiar, i sembla que ja ha tingut un efecte. Per primera vegada durant dècades, l'any passat Corea del Nord gairebé va créixer prou per autoabastir-se. Gràcies a unes millors collites, aquest any l'economia nord-coreana podria créixer un 7,5%, comparat amb un creixement anual de menys d'un 1% els últims deu anys, segons el Hyundai Research Institute, un *think tank* de Seül, la capital de Corea del Sud. El cas perdut de l'Àsia podria convertir-se en l'economia amb el creixement més alt.

Tanmateix, hi ha molts peròs. Corea del Nord amb prou feines publica dades, i l'any passat, l'Organització de les Nacions Unides per a l'Alimentació i l'Agricultura (FAO) no va obtenir l'autorització per fer comprovacions dels camps nord-coreans. Encara hi ha moltes llars on el menjar escasseja (de mitjana, els nord-coreans consumeixen un xic més de la meitat de calories que els seus germans rics de Corea del Sud). Tot i així, alguns casos aïllats fan pensar que hi ha un canvi en marxa en aquest país ignorant.

Es diu que l'experiment agrícola va ser ideat en secret després que Kim Jong-un va arribar al poder fa tan sols tres anys de resultes de la mort del seu pare, Kim Jong-il. Es va posar en

Comencen a sorgir uns prometedors senyals de canvi. No és tan clar, però, si apunten a una transformació més profunda.

marxa a partir del 2013. Inicialment, permetia a grups d'una dotzena de treballadors d'inscriure's com a grups de treball agrícola, i així es van reorganitzar les grans cooperatives socialistes, que havien marcat l'agricultura nord-coreana des dels anys cinquanta. Als pagesos també se'ls permetia quedar-se el 30% d'una nova quota de producció: una proporció molt més alta que abans. A més a més, es podien quedar (o el que és el mateix, vendre-ho al mercat) qualsevol excés de producció per damunt del límit. Abans, tots els excedents anaven a parar a l'Estat.

Amb un pla anomenat "Mesures del 30 de maig", l'any passat aquells equips van tornar a ser reduïts a les dimensions d'una família típica, i el percentatge límit es va pujar fins al 60%. Fins i tot la mida permessa dels horts familiars, que són molt més productius que les terres cultivades per a l'Estat, s'han ampliat dràsticament, de 100 metres quadrats a 3.300. Per a Andrei Lankov, de la Universitat Kookmin de Seül, que fa temps que analitza Corea del Nord, les noves mesures, una quasi-privatització de les terres estatals, són veritablement revolucionàries.

Una segona àrea d'experimentació, en el sector estatal és igualment punyent. Amb les mesures de maig, els directius de fàbriques estatals poden contractar els seus propis empleats, establir els salaris dels treballadors, comprar matèries primeres al mercat

i vendre part de la producció. Com els pagesos, els directius hauran de pagar unes quotes a l'Estat. Tanmateix, diu Lankov, això no és gaire diferent de pagar un impost de societats en una economia capitalista.

El règim també està promovent zones econòmiques especials (ZEE) amb entusiasme, gràcies a una nova llei. Andray Abrahamian, de Choson Exchange, una organització sense ànim de lucre que arranja tallers per a empreses a Corea del Nord, parla d'una "energia i una emoció palpables" entre els funcionaris encarregats de les ZEE.

La zona més antiga és el centre d'exportacions de Rason, al nord-est del país, prop de la frontera amb Rússia i la Xina. Es va instaurar el 1991 i ha passat anys inactiva; però el desenvolupament recent ha estat ràpid. Hi ha empreses xineses que han pavimentat les carreteres que connecten el seu port amb la frontera xinesa. El juliol passat es va posar en funcionament un nou terminal portuari, connectat a un ferrocarril de mercaderies en direcció a Rússia. En un fòrum sobre com fer negocis a Corea del Nord celebrat fa poc a Seül, Mark Kim, un coreano-americà que dirigeix una fàbrica de sabates a Rason, va dir que les seves botes de futbol "es venien a cabassos" a Corea del Nord (si bé encara no obté beneficis). Rason també s'ha convertit en el primer lloc de Corea del Nord on és permès que el ciutadà es compri una casa pròpia.

El Govern ha anunciat dinou ZEE més des del 2013, petits centres d'entre dos i quatre quilòmetres quadrats que acullen de tot, des de turisme (de vegades els xinesos estiuegen a Corea del Nord) o desenvolupament de programari, fins a producció de fertilitzants i arròs. Ara gairebé tota ciutat nord-coreana té una o dues d'aquestes zones (tot i que, segons diu Abrahamian, encara reben poc finançament i estan mal connectades).

Temps enrere ja s'havien anunciat reformes, per exemple el 2002. Amb l'objectiu de motivar els treballadors anivellant els preus estatals i de mercat, Kim Jong-il va declarar que es retirarien les subvencions a les companyies de propietat pública, mentre que els pagesos podrien vendre productes agrícoles d'excedent en mercats a petita escala. Però el 2005 aquestes mesures es van

Gairebé tots els nord-coreans porten una “doble vida econòmica” amb dues feines

tirar enrere. Aquest cop, encara es fan més comparacions amb l'auge econòmic de la Xina al final dels anys 70. Si bé el seu pare va morir en pau al llit, potser Kim Jong-un pensa que la seva única manera de sobreviure és amb el canvi. Alguns analistes argumenten que demostra més voluntat de millorar les condicions de vida que el seu pare. Pak Pong-ju, l'arquitecte dels experiments del 2002 (que s'ha vist beneficiat dels fruits de les reformes xineses), ha resorgit del desert polític i ara és primer ministre. Kim visita orfenats i parcs d'atraccions, i parla regularment de millorar la qualitat de vida de les persones. S'ha posicionat com el defensor d'una classe urbana creixent de consumidors de la capital, Pyongyang.

També hi ha motius, però, per a l'escepticisme. Potser el millor que es pot dir de les noves mesures és que intenten reduir la diferència entre l'optimista propaganda del règim (“Produïu cascades de fruita i que la seva dolça aroma ompli l'aire damunt el mar de pomeres als peus del pas de Chol!) i la sòrdida realitat de les vides de molts nord-coreans.

Hi ha una nova generació de nord-coreans que amb prou feines recorda que les famílies depenien de l'Estat per a totes les seves necessitats, diu Sokeel Park, de Llibertat a Corea del Nord, un grup que treballa amb desertors. El 2009 una desastrosa confiscació de moneda va afectar sobretot els petits comerciants, i això va consolidar la desconfiança envers l'Estat. Fins i tot va infondre un cert grau de resistència en aquells que havien de treballar contra el sistema per sobreviure. Els joves nord-coreans urbans que recentment han fugit al Sud diuen que no tenien por de criticar els Kim entre amics propers i familiars. Aquest grup, enganxats als mitjans estrangers que entraven de contraban al Nord, diuen que s'han “despertat”, explica Park. Com més informació sobre l'exterior entra al país en DVD i llapis de memòria, la retòrica estatal i la realitat encara queden més separades. Hi ha sectors del règim que ho entenen. Part de l'im-

puls per emprendre mesures orientades al mercat, diu Christopher Green, de Daily NK, una font de notícies amb informants a Corea del Nord, és per acostar la retòrica i la realitat.

En altres paraules, el règim no pot liderar el canvi sinó més aviat donar-hi resposta. El col·lapse del sistema de distribució pública, a través del qual l'economia planificada repartia béns,

incloent-hi els aliments, va ser tant causa com conseqüència de la fam. El comerç informal i les xarxes de contraban, i els mercats negres de menjar, van sorgir com a resultat d'allò. L'Estat va intentar suprimir aquells mercats, però ja no se n'ha sortit més de reinstaurar el sistema de distribució. Avui, tres quartes parts del que guanya la gent provenen probablement d'una economia privada no regulada. Un llibre que sortirà aviat, *North Korea Confidential*, de James Pearson i Daniel Tudor (ex-corresponsal de *The Economist*), explica que gairebé tots els nord-coreans porten una “doble

La mida permesa dels horts familiars, molt més productius que els estatals, s'ha ampliat dràsticament de 100 m² a 3.300 m². Però els nord-coreans no abandonen els programes nuclears que preocupen els seus veïns.

vida econòmica”, i complementen les racions insignificants i els escarits salaris estatals d'un dòlar al mes amb feines extres que fan durant el temps lliure.

Fins a un cert punt, les recents mesures de dalt a baix poden ser un reconeixement que el canvi de baix a dalt dels darrers quinze anys és irreversible. De fet, com més va, més alt és l'interès del règim en l'economia no estatal. Els funcionaris toleren el comerç privat en part perquè se n'emporten un pessic encobrint el frau. Molts s'han convertit ells mateixos en emprenedors i dirigeixen empreses estatals per

al benefici privat. La família Kim rep diners d'aquesta mena d'empreses. Fins al punt que l'Estat recentment ha emprès mesures contra el contraban de la Xina, perquè Kim i la seva elit volen endur-se una part més grossa del pastís, segons Kim Kwang-jin, analista i fugitiu de Corea del Nord, que temps enrere va treballar a l'economia “de la cort reial” del règim.

Tanmateix, la corrupció oficial i la impunitat del frau assenyalen els límits de la reforma. Hi ha rumors que funcionaris locals es queden part de les collites dels pagesos. Preocupats per la pèrdua d'influència i l'accés privilegiat als aliments, alguns funcionaris també intenten recuperar el pla estatal, diu Randall Ireson, expert en agricultura de Corea del Nord. Mentrestant, els pagesos continuaran depenent d'unes agències governamentals no convinctes per obtenir materials bàsics com fertilitzant o petroli. Els alts rendiments de l'any passat tenen un preu: buidar les reserves d'aigua durant un període de sequera ha deixat el país amb una escassetat d'energia més severa que habitualment.

Cal extreure una lliçó més profunda de les reformes que va emprendre la Xina: les millores reals i sostingudes d'una economia decrepita només són possibles amb expertesa i capital estrangers. Tanmateix, amb por d'intromissions polítiques, Corea del Nord encara recela de la inversió estrangera. Les

relacions comercials amb la Xina, suposadament un aliat, són abismals, i les empreses de comerç i de mineria xineses es queixen que els seus socis públics nord-coreans infringeixen els contractes i els roben directament. Fins i tot Rason, al capdavant dels experiments econòmics de Corea del Nord, encara ha de rebre l'electricitat xinesa promesa de la província veïna de Jilin. Un tercer pont que s'està construint sobre el riu Yalu, que separa el límit meridional de la frontera entre tots dos països, estava previst que s'obris a l'octubre, però les carreteres que el connecten amb les xarxes de transport estan inacabades en tots dos costats i les obres estan aturades.

Són, però, els programes d'armament nuclear de Corea del Nord el que enfosqueix més les relacions amb el món exterior, sobretot amb Corea del Sud, els Estats Units i el Japó. (Corea del Nord només té bona relació amb Rússia, i com que l'amistat es basa en l'esperança de rebre ajudes, no és probable que duri gaire tenint en compte les dificultats financeres de Rússia.) Els programes nuclears han fet que s'imposin sancions internacionals a Corea del Nord, però no fa l'efecte que tingui pensat abandonar-los.

Més aviat, segons un informe de l'Escola d'Estudis Internacionals Avançats John Hopkins, de Washington, les reserves de Corea del Nord estan preparades per a una ràpida expansió. Si avui pot construir una dotzena d'armes, d'aquí a cinc anys Corea del Nord en podria construir cent, fins i tot sense una quarta prova nuclear. Les seves armes a base de plutoni, aclareix l'informe, ja han estat miniaturitzades per portar míssils balístics de mitjà abast.

Pot ser que el règim vulgui desenvolupar l'economia, però per descomptat que no ho farà a costa del desenvolupament d'armes nuclears o reduint la repressió i la violència estatal mitjançant la qual es manté al poder. Això accentua l'atzucac al qual han portat Corea del Nord els seus líders. Encara que les actuals reformes es mantinguin, la millora de les condicions de vida dels nord-coreans segurament continuarà sent limitada, tant se val el Kim que ostenti el poder.

© *The Economist*

Traducció d'Arnau Figueras